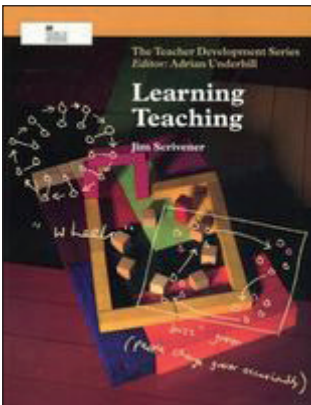

Jim Scrivener

Learning Teaching (Pátkai Rozina)

MACMILLAN ELT. OXFORD. 224 OLDAL

Tanuljunk tanítani!

Nemcsak tanárként, hanem már diákként is elgondolkodtunk azon, vajon mi lehetett, ami tanulásra készítetett bennünket az egyik órán, míg a másik órán csak ültünk és szinte nem tanultunk semmit. Mi az, amitől jó lesz egy óra? Ki tudná megmondani, sőt megtanítani nekünk, hogyan tarthatunk olyan magyarórát, amelyen a diákok szinte észrevétlenül sajátítják el az adott tananyagot és közben még jól is érzik magukat? Milyen trükkök, didaktikai megoldások szükségesek ahhoz, hogy mindez sikerüljön? Ehhez a feladathoz nyújt segítséget Jim Scrivener *Learning Teaching* című könyve, amely az angol nyelvtanítás metodikájának alapműve.

Scrivener az angol nyelv tanáraként kezdte pályáját, Kenyában és Oroszországban is tanított, később Magyarországon az International House igazgatója lett, és részt vett az EURO-nyelvvizsga megtervezésében. Mind a mai napig számos nyelvpedagógia-módszertani kurzust vezet szerte a világban. Ő írta a *Straightforward* nyelvkönyvsorozat tanári kézikönyveit és a *Teaching Grammar*, amelynek ismerete az angol nyelvtan tanításához szinte elengedhetetlen. A mértékadó folyóiratban, a *Guardian Weekly*ben heti rendszerességgel, a www.onestopenglish.com oldalain pedig havonta olvashatjuk *Tanítási tippek* címmel ötleteit és gyakorlati tanácsait arról, hogyan tehetjük érdekesebbé a nyelvórákat.

A *Learning Teaching* elsősorban azzal a céllal készült, hogy működőképes és megtanulható oktatási módszereket mutasson be a hatékony nyelvtanításhoz és -tanuláshoz. A könyvet az anyanyelvet tanító tanárok éppolyan haszonnal forgathatják, mint azok, akik idegen nyelvként tanulták az angol nyelvet. Nemcsak azért hasznos számunkra ez a tankönyv, mert az idegen nyelv tanítása és az anyanyelv-pedagógia közel állnak egymáshoz, hanem azért is, mert nem egyetlen igazságot, egyetlen tanítási módszert tekint követendőnek.

A szerző már a bevezetőben hangsúlyozza, hogy nem arról ír, hogyan lehet helyesen tanítani az adott nyelven való kommunikációt, csupán néhány utat mutat, amelyen elindulhatunk. Ez a mű módszertani lehetőségek eszköztára. Ötletet meríthetünk belőle a nyelvtanórákhoz is, segít abban, hogyan váljunk még jobb tanárrá, hiszen felfogása szerint a tanítás nem más, mint választási lehetőségek sorozata, és minél többet ismerünk ezekből, annál eredményesebbek lehetünk. Kiemeli mind e mellett az óralátogatás, hospitálás fontosságát is, amelyen jegyzeteket készítve nemcsak magáról a tanítási folyamatról, hanem a diákokkal való kapcsolatteremtésről és munkáról is sokat megtudhatunk.

A könyv jól áttekinthető, a részletes tartalomjegyzék és a kulcsszavas index is segíti az eligazodást. A fejezetek és alfejezetek elején elgondolkodtató kérdéseket és feladatokat, míg a fejezetek után olyan fénymásolható anyagot találunk, amelynek egy része az órán felhasználható, másik része pedig az óralátogató tanárok számára nyújt segítséget. Mit várunk el a tanárainktól? Vagy mi az, amit az órától remélünk? Mindezekre válaszokat kapunk az első fejezetben, amelynek elolvasása minden tanárnak hasznára válhat.

Tanulmányaink során számos pedagógussal és pedagógiai módszerrel találkoztunk, tapasztalataink különbözők. Ha felidézzük magunkban ezeket az iskolai órákat, talán összeáll bennünk egy kép az ideális tanárról: de van-e ideális tanár, és ha igen, milyen tulajdonságokkal rendelkezik. A szerző javaslata szerint a tanároknak, tanárjelölteknek komolyan el kell gondolkodniuk ezeken a kérdéseken, mert a tanítás nem vezet szükségképpen tanuláshoz. Gondoljuk végig – mondja Scrivener –, hogyan viselkedik „egy jó tanár egy jó órán”: valóban odafigyel a diákjaira, tiszteli őket, fair, jó humora van, empatikus, lelkes és lelkesítő, pozitívan reagál és értékkel, jól szervez, felkészült, megbízik az emberekben, becsületes, türelmes, nem bonyolítja a dolgokat, hiteles, tekintélyt parancsoló anélkül, hogy távolságtartó lenne, nem ítélkezik és még sorolhatnánk a pozitív tulajdonságokat. Az amerikai pszichológus, Carl Rogers szerint három főbb tanári jellemvonás teremti meg a pozitív légkört a tanuláshoz: az egymás iránti kölcsönös tisztelet, az empátia és a hitelesség.

Scrivener könyvéből egyéb kérdésekre is választ kapunk: Miből is áll valójában a nyelvtanítás, legyen szó akár idegen vagy anyanyelvről? Milyen szinteken tudjuk a diákokat megtanítani a helyes kommunikációra? Hogyan fogjunk hozzá, milyen módszereket és feladatokat alkalmazhatunk a beszédkézség és az íráskézség fejlesztésére? Tanácsokat ad az órák megtervezéséhez és vezetéséhez is. Az íráskézség fejlesztésével foglalkozó fejezetben többek között a következőket javasolja: ha azt szeretnénk, hogy diákjaink házi dolgozatot készítsenek egy adott témakörben, akkor először kérdezzük meg, miről írnának szívesen, gyűjtsünk az írásműhöz ötleteket, amiket felírhatunk a táblára. Ne hagyjuk, hogy párbeszéd, esetleg vita alakuljon ki, legyen ez egy gyors 'brainstorming'. Amikor úgy érezzük, a diákokban már elindult egy gondolatfolyam a témakörrel kapcsolatban, hirtelen álljunk meg és adjuk fel házi feladatnak.

A továbbiakban a szerző azokat a feladattípusokat tárgyalja, amelyek a sikeres órára való felkészülés zálogát jelentik. Hogyan lehet hatékony feladatokat tervezni, és hogyan lehet eredményesen működtetni, milyen feladatokat érdemes egymás után rendezni? Hangsúlyozza, hogy nincs két ugyanolyan csoport, ahogyan két azonos tanuló sincs, hiszen különbözőek a képességeik, az érdeklődésük, a tanulási szokásaik, valamint az elvárásaik. A kritikus pillanatok kezeléséhez, ami nemcsak a váratlan problémákat, hanem az órakezdet és befejezést is ugyanúgy jelentheti, fontos, hogy intuícióinkra is hagyatkozzunk. Sose feledkezzünk meg arról, hogy a tanítás emberekkel való munka; elsősorban a diákok tanítása és nem az óraterv megvalósítása.

A felhasználható technikák mellett nemcsak a diákok csoportosítására, ültetési rendjére találunk példákat, hanem arra is, hogy a tanár osztályteremben való elhelyezkedésének is különféle hatásai lehetnek. Hogyan adjuk meg a feladat elvégzéséhez az instrukciókat, részt vegyünk-e, megfigyeljük-e őket vagy éppen észrevétlenek maradjunk a feladatok közben, hogyan tartuk fent az éber figyelmet? Mindezeknek ugyanolyan fontos tudatában lennünk, mint ahogy annak is, hogyan akadályozhatja meg éppen a tanár a tanulást. A szerző szerint a homályos utasítások, a megértés, az ellenőrzés hiánya vagy a túl sok kérdés ugyanúgy akadályt jelenthet, mintha mindig befejezzük a tanulók mondatait, állandóan segíteni akarjuk őket vagy éppenséggel túl gyorsan haladunk a legjobb diákkal.

A könyv segítséget nyújthat abban is, hogyan ösztönözhetjük diákjainkat a nyelvhelyességre vagy fejleszthetjük a beszédkézséget, a hallásértést, a szókincset, hogyan tanítsuk a nyelvtant – nemcsak az idegen nyelvekét –, hogyan javítsunk hibákat az órákon, és legfőképp abban, hogy hogyan választhatunk eredményesen a felsorolt módszerek közül. Minden nagyobb témakörre külön fejezet épül. Az eszközök, technikák, feladatok sokféleségében eligazítást nyújt, példát hoz a képi megjelenítés, a zene, az internet, a művészetek, a dráma-módszer, a szépirodalom és egyéb autentikus anyagok használatára is. Nemcsak a tanításról tudhatunk meg sokat, hanem – ahogy Scrivener állítja – az óráinkon is képesek leszünk folyamatosan fejlődni és fejleszteni magunkat, ami akár pályakezdőként, akár gyakorló tanárként is hasznos lehet. Ajánljuk ezt a könyvet mindazoknak, akik a tanári pályát választották, a nyelveket és az anyanyelvet tanító tanároknak egyaránt. Reméljük, hamarosan magyarul is olvashatjuk Jim Scrivener értékes művét.

Pátkai, Rozina: Let's learn to teach!

Az írás szerzőjéről

Pátkai Rozina

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország